

Кучерявий А. О. Викладач як суб'єкт системи управління самостійною навчальною діяльністю майбутніх юристів / А. О. Кучерявий // Викладач і студент : умови особистісно-професійного зростання : збірник доповідей і тез Міжнародної науково-практичної конференції (м. Черкаси, 22-23 травня 2014 р.). – Черкаси : ФОП Чабаненко Ю.А., 2014. – С. 179-181.

Викладач як суб'єкт системи управління самостійною навчальною діяльністю майбутніх юристів

Один з можливих шляхів реформування вищої освіти, в тому числі юридичної, полягає в перебудові процесу функціонування самостійної навчальної діяльності студентів в закладі на засадах зміни концепції управління ним. За традиційних умов управління самостійною роботою майбутніх фахівців відбувалося невідповідно, одноосібно викладачем, діяльність якого широко розглянута в науковій педагогічній літературі [1-3]. Можна констатувати, що вона відбувалася в спосіб застосування всього двох обов'язкових управлінських дій – надання завдань та їх перевірки. Водночас більшої якості має досягти система управління, яку утворюють ректорат, деканат, кафедра та сам студент. Відповідними рівнями управління стають системно-проектувальний, змістово-проектувальний, технологічно-проектувальний і діяльнісно-операційний. Безпосередньо викладач, як суб'єкт технологічно-проектувального рівня, в такій ситуації має забезпечити реалізацію мотиваційної, конструктивної, організаційної, стимулювальної та контрольної функцій управління в ході розробки модулів самостійної навчальної діяльності майбутніх юристів та безпосередньої взаємодії з ними протягом семестру. При цьому така взаємодія передбачає сприйняття студента не як виконавця, а як суб'єкта самоуправління, який виконує подібні управлінські функції, але на своєму рівні. Такий спосіб розуміння діяльності майбутнього фахівця передбачає не тільки вертикальний, а й горизонтальний виміри взаємодії, що позначається на доборі управлінських дій. Безпосередню сукупність

останніх можна структурувати у вигляді блоків, які обумовлені вищезазначеними управлінськими функціями.

Мотиваційний блок має бути представлений такою управлінською дією (модулем управління), як, наприклад, обговорення зі студентами їхньої об'єктивної потреби в самостійній навчальній діяльності (далі – СНД). Відповідними частковими модулями є обговорення з ними цієї потреби в аспектах якості засвоєння поточного навчального матеріалу, системного засвоєння змісту навчальних дисциплін, набуття самостійності як риси особистості юриста, загального розвитку особистості та становлення професійно важливих компетенцій правознавця. Іншим мотиваційним модулем є актуалізація в студентів їхньої потреби в плануванні СНД, при цьому наголос робиться на доведенні пріоритетів СНД, необхідності обліку завдань самостійної роботи, забезпеченні оптимальності розподілу навчального навантаження та ін. Третім управлінським модулем цієї групи є сприяння задоволенню потреб студентів в усвідомленні ними цілей навчальних завдань самостійної роботи. Це відбувається за допомогою наголошення на досягненні позитивного результату при вивченні поточної теми, засвоєнні наступного навчального матеріалу та опануванні системним баченням змісту навчальної дисципліни. Чергова мотиваційна дія викладача полягає в урахуванні потреб студентів як суб'єктів СНД під час розробки навчально-методичних матеріалів, що передбачає забезпечення їх структурованості, а також наявності коментарів до завдань, ілюстрацій тощо. Останнім мотиваційним модулем викладача є вивчення потреб студентів у здійсненні СНД у ході спілкування з ними.

Реалізація викладачем конструктивного блоку управління полягає, по-перше, в розробці завдань СНД з урахуванням перебігу етапів засвоєння навчального матеріалу, наявності аудиторних занять та ін. Іншими

конструктивними модулями управління є створення засобів навчання, методичного забезпечення СНД та каналів комунікації зі студентами.

Мають свій особливий зміст й організаційні модулі в управлінні СНД майбутніх юристів з боку викладача. Особливий характер цього управлінського блоку обумовлений тим, що серед студентів-правознавців присутні курсанти вищих закладів освіти МВС України, які традиційно мають менший обсяг часу на виконання самостійної роботи в наслідок виконання службових обов'язків працівника міліції. Тому до низки організаційних дій має належати, наприклад, така дія, як особисте надання студентам навчальних завдань самостійної роботи, що передбачає безпосереднє формулювання його сутності, визначення цілей студентам, окреслення вимог до виконання, коментування можливих труднощів та помилок в процесі виконання, рекомендування певних джерел літератури, встановлення термінів виконання завдань тощо. Крім того, організаційні модулі передбачають методичне супроводження СНД, яке має бути зручним у доступі, тому необхідні матеріали повинні бути розташовані на кафедрі, в загальній та електронній бібліотеках, на навчальних сайтах. Іншими організаційними діями викладача є визначення для студентів шляхів і порядку самоорганізації СНД, надання адресної допомоги студентам, формування в них умінь самостійної роботи та ін.

Стимулювальний блок управлінської діяльності викладача передбачає такі модулі: обговорення зі студентами питань їхньої відповідальності за результати СНД; використання системи вимог до якості результатів самостійної роботи; застосування заходів заохочення; стимулювання активності студентів через впровадження різних правил щодо вчасності виконання та можливостей доопрацювання завдань; застосування особливих правил спілкування з тими, хто має низькі результати СНД.

Остання сукупність управлінських дій викладача обумовлена виконанням ним контрольної функції. Відповідні модулі управління

характеризуються перевіркою окремих завдань СНД, застосуванням різних форм контролю, обов'язковим підбиттям підсумків СНД з навчальними групами та окремими студентами, а також оцінка управління СНД в межах можливостей навчальної дисципліни певного викладача. Ця самооцінка має стосуватися доцільності та ефективності добору навчальних завдань (як окремих, так і їх сукупності), оптимальності вимог щодо їх виконання студентами, досконалості навчально-методичних матеріалів та ефективності комунікації зі студентами.

Таким чином, нами визначена сукупність тих дій викладача, яка характеризує його функціональну діяльність як управлінця самостійною навчальною діяльністю майбутніх юристів. Сукупність визначених модулів управління утворює певну систему дій, яку можна схарактеризувати як педагогічну технологію управління СНД студентів.

Література:

1. Жуков А.Е., Симоненко А.В. Организация самостоятельной работы студентов в высшей школе. Дидактические средства, технологии, программы : монография / А.Е. Жуков, А.В. Симоненко. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2004, – 220 с.
2. Журавська Л.М. Компетенції викладача в управлінні самостійною роботою студентів // Вісник НТУУ “КПІ”. Філософія. Психологія. Педагогіка: збірник наукових праць. – К. : Видавництво НТУУ “КПІ”, 2009. – Вип. 3. – С. 84-92.
3. Яворська Г.Х. Педагогіка для правників : навчальний посібник / Г.Х. Яворська. – Київ: Знання, 2004. – 335 с.